

СТАНОВИЩЕ

**За дисертацията на Христо Стефанов Раянов
„ГЕРОЯТ-ЗЛОДЕЙ – МЕЖДУ ХУДОЖЕСТВЕНИЯ ОБРАЗ И
СЮЖЕТНАТА ФУНКЦИОНАЛНОСТ(портрети на Дявола,
Дракула, Мориати и Хук в литературата и киното)**

**за присъждане на образователната и научна степен
„Доктор“**

Познавам Христо Раянов от началото на миналото десетилетие, когато той постъпи в магистърската програма „Творческо писане“. Не бе заявил още белетристичен текст, за разлика от колегите си, но с течение на времето установих категорично, че говорът му е канава за художествен запис. И наистина не след дълго той написа дебютната си книга „Трудният начин“, две години след нея се появи втората – „Ами ако! България на три морета“, в която се очерта безспорната му белетристична дарба. Един примижал поглед към историята и дремещия в нея българин, закачлив хумор, в който няма злоба и злободневие, а уважение към търсенето на истината, независимо от положителните или отрицателните емоции, които тя буди в нас.

Едва тогава Христо Раянов сподели, че всъщност от доста години „работи“ като сценарист в игрални продукции в телевизията. Така заяви вторият си жанров език, който е бил предвестник на една глобална пълнота в познанието за езикът като словесен образ в нечие съзнание и езикът на видимостта като образ на словото.

Започнах своя отзив за дисертацията с това творчески биографично отклонение, защото то генетично залегна при подбора на нейната тема.

Интересът към Героя-злодей бе като че листремеж към по-свободно откъм научни разработки пространство, заради сравнително популярната му аудитория. Работата по дисертацията обаче очерта, че изследователският интерес към Злодея никак не е „по-свободно“ пространство. Открива се богат фонд от висок философски разряд поради очевидния факт на многовариантното приствие на Героя-злодей в литературата и киното и в исторически, и в съвременен план. Несъмнено дисертантът е приобщен и към друго предизвикателство: трети художествен феномен след книгата и филмовата лента – коментарът на дублетното изкуство като равнопоставено творчество.

Положен е огромен проучвателски труд за проследяване на критическите и научни отзиви за присъствието на Злодея в двете художествени превъплъщения. Може да има мнения, че цитатният списък има непълноти или допуска приоритети на отделни автори и школи. Убеден съм, че в селекцията си дисертантът е навлязал в библиографията, търсейки потвържденията или флуктоациите като рамки на собствения подход към темата, който към принципното любознание добавя и несъмнена тръпка за автономна траектория в многостта.

На това вероятно се дължи по-общата терминологична ориентираност на встъпителните двеглави - „Сюжет в литературата и киното“ и „Персонажи в литературата и киното“, които се явяват

като предимство към същинската изследователска цел – анализ на и за избраните Герои-злодеи, оповестени в подзаглавието на дисертацията:(портрети на Дявола, Дракула, Мориати и Хук в литературата и киното)

В първите две глави прави впечатление усетът на Раянов за спецификите на жанровия език. Там авторът най-умело съчетава теоретичната си подготовка, натрупаната ерудиция с практическия си опит, нещо което и „приземява“ литературното, и реабилитира филмовото – но теренът за приземяване остава общ. Не е употребен старият термин „екранизация“, а „адаптация“, като първият поставя в изпълнителска позиция киното, а вторият легализира съавторството, разбира се, ако то не води до художествен колапс.

В този аспект става обяснимо началото на същинската глава „Героят – злодей“, която започва с пояснения за основните положения при адаптациите на литературен текст към киноезика. Стават пределно ясни и необходими чрез анализа и паралелите на героите зададените параметри в първа и втора глава за подобие и автономност на фабулата и сюжета, за двата типа персонажи – Герои чрез своята сюжетна функция и Герои чрез силата на художествения си образ.

Дисертацията на Христо Раянов започва с цитат, приписван на Алфред Хичкок: “Колкото по-успешен е злодеят, толкова по-успешен е филмът!”. На финала на дисертацията авторът споделя, че, ако успехът на един злодей се измерва с броя филмови адаптации,

надали биха могли да се намерят по-отговарящи на тази максима Герои-Злодеи от Дявола, Дракула, Мориати и Хук.

Инструкцията за „Становище“ при защитите повелява да се подчертаят приносните моменти на дисертацията. Не съм затруднен. Всъщност приносна е цялата дисертация, тъй като, убеден съм, извън достоинства си, тя е първа у нас по тази тема.

Препоръчвам на уважаемото жури да признае образователната и научна степен „Доктор“ на магистър Христо Стефанов Раянов.

Проф. дфн Боян Биолчев